

Ռուսաստանի Դաշնությունն աշխարհի հզոր տնտեսություն ունեցող խոշորագույն պետություններից է:

Ռուսաստանի տնտեսությունը պատմականորեն զարգացել է նրա պետական սահմանների ընդարձակմանը, նոր նվաճված տարածքների և դրանցում առկա բնական, առաջին հերթին հողային ռեսուրսների յուրացմանը զուգընթաց: Սկզբնական շրջանում գերակշռում էր գյուղատնտեսությունը: Դա նշանակում է, որ այդ ժամանակ տնտեսական զարգացման գործոններից վճռական նշանակություն ունեցել են բնական պայմանները, աշխատանքային և բնական ռեսուրսների առկայությունը:

20-րդ դարի վերջին ԽՍՀՄ միասնական ժողովրդատնտեսական համալիրի կազմավորումից հետո, երբ նրա կազմում գտնվող հանրապետությունները հայտնվեցին տնտեսական մեկուսացման վիճակում, լիովին բացահայտվեցին դրանցից յուրաքանչյուրի տնտեսության թույլ և ուժեղ կողմերը:

Ռուսաստանի տնտեսության արդի վիճակը բնութագրող ուժեղ կողմ է տնտեսության **բազմաճյուղայնությունը և արտադրության մեծ ծավալները**: Չկա ժամանակակից տնտեսության որևէ բնագավառ, որ Ռուսաստանում լիովին բացակայի: Դրա հետ մեկտեղ, մեծ են տնտեսության հիմնական բնագավառների արտադրանքի ծավալները, որոնք պայմանավորված են մի շարք գործոններով, որոնցից գլխավորներն են՝

- բազմապիսի ու հարուստ բնական ռեսուրսների առկայությունը,
- համեմատաբար որակյալ աշխատանքային ռեսուրսների առկայությունը՝ հաշվի առնելով, որ վերջին տարիներին ազատ աշատատեղերի 1/5-ը զբաղեցրել են ԱՊՀ-ից և հիմնականում Չինաստանից ներգաղթածները,
- մեծածավալ կապիտալ շինարարությունն ու արդյունաբերության նոր ձյուղերի զարգացումը, որոնք ստեղծում են մեծ պահանջարկ, այսինքն ներքին տարողունակ շուկա:

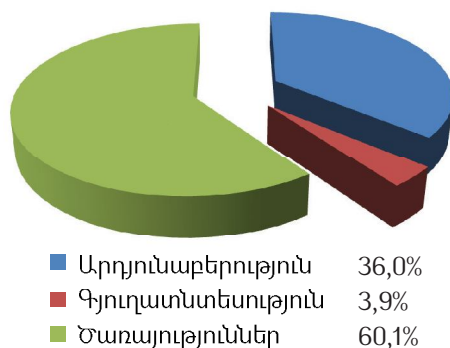
Այդ գործոնները ապագայում էլ պահպանելու են իրենց ազդեցության ուժը և շարունակելու են դրականորեն ներգործել երկրի տնտեսական զարգացման վրա:

Ռուսաստանի տնտեսության առաջատար ճյուղն **արդյունաբերությունն** է: Այն մի բարդ համալիր է՝ բաղկացած հարյուրավոր ճյուղային համալիրներից, առանձին ճյուղերից ու ենթաճյուղերից: Դրանց թվում գլխավորներն են վառելիքա-էներգետիկական, մետալուրգիական, մեքենաշինական, քիմիական համալիրները, անտառային և թեթև արդյունաբերության ճյուղերը:

Ռուսաստանի տնտեսությունը ամբողջապես հենվում է **սեփական վառելիքաէներգետիկ բազայի վրա**:

Ինչպես գիտեք, Ռուսաստանն աշխարհի էներգետիկ ռեսուրսներով ամենահարուստ երկրներից է: Սակայն այդ ռեսուրսները նրա ընդարձակ տարածքում բաշխված են խիստ անհավասարաչափ: Հիմնական պաշարները (էներգետիկ ներուժի 90 %-ից ավելին) տեղաբաշխված է երկրի դեռևս թույլ յուրացված շրջաններում՝ Սիբիրում և Հեռավոր Արևելքում:

Ռուսաստանի տնտեսության ճյուղային կառուցվածքը

Դրան հակառակ՝ վառելիքի և էներգիայի գլխավոր սպառողները գտնվում են արևմուտքում՝ Եվրոպական Ռուսաստանում:

Երկրի վառելիքաէներգետիկ համալիրում առանձնահատուկ նշանակություն ունի **նավթարդյունաբերությունը**: Ռուսաստանն աշխարհի նավթ արդյունահանող խոշորագույն պետություններից է: Նավթի պաշարներով այն աշխարհում առաջատար երկրներից մեկն է:

Նավթաբեր գլխավոր շրջանից՝ Արևմտյան Սիբիրի տարածքից, արդյունահանվում է նավթի 70 %-ը: Երկրորդը Վոլգա-Ուրալյան շրջանն է, որտեղ արդյունահանվում է նավթի 25 %-ը: Նավթ արդյունահանվում է նաև Կոմի հանրապետությունում, Հյուսիսային Կովկասում և Սախալին կղզում:

Նավթի հանույթի շրջաններից դեպի սպառման վայրերն ավելի քան 50 հազ. կմ ձգվում են նավթամուղները: Դրանք նավթը հասցնում են ոչ միայն Ռուսաստանի տարբեր շրջաններ, այլև Արևելյան Եվրոպայի, Մերձբալթիկայի երկրներ:

Գազի արդյունաբերությունը Ռուսաստանի էներգետիկայի ամենաերիտասարդ ճյուղն է: Բնական գազի ոչ միայն պաշարներով, այլև հանույթով Ռուսաստանն աշխարհում գրավում է առաջին տեղը: Գլխավոր բազան Արևմտյան Սիբիրն է, որտեղից հզոր խողովակաշարերով գազը տեղափոխվում է Ռուսաստանի տարբեր շրջանները (Ուրալ, Կենտրոն) և արտահանվում է Արևմտյան Եվրոպայի երկրներ ու Հարավային Կովկաս:

Ածխի հանույթը նույնպես Ռուսաստանի վառելիքային արդյունաբերության կարևոր ճյուղերից է:

Արդյունահանվող քարածխի հիմնական մասը տալիս է Կուզնեցկի ավազանը, որը Սիբիրից բացի բավարարում է նաև Ուրալի և Պոլովոժիեի պահանջները:

Ռուսաստանի էլեկտրաէներգետիկայում ամենամեծ բաժինը պատկանում է ջերմաէլեկտրակայաններին (ՋԷԿ), որոնք տեղաբաշխված են ածխավազաններում կամ էլեկտրաէներգիայի խոշոր սպառողներին մոտ՝ խոշոր քաղաքներում, ուր նավթն ու բնական գազը՝ ջերմաէլեկտրակայանների հիմնական վառելիքը, հասցվում է խողովակաշարերով:

Ռուսաստանում խոշորագույն ՋրԷԿ-ները կառուցված են Վոլգայի, Ենիսեյի, դրա վտակ Անգարայի վրա: Նշանավոր են Սայանա-Շուշենյան, Կրասնոյարսկի, Բրատսկի, Վոլգոգրադի ՋրԷԿ-ները:

Ռուսաստանն աշխարհում առաջինն ատոմային էլեկտրակայանի (ԱԷԿ) հայրենիքն է, որը կառուցվել է 1954թ. Կալուգայի մարզի Օբնինսկ քաղաքում: Այժմ գործում են 9 ԱԷԿ-եր: Ուրանի **1 կգ-ն** անջատում է այնքան ջերմություն, որքան **2,5 մլն կգ** քարածուխը:

Ռուսաստանն ունի հզոր **մետալուրգիական բազա**՝ բաղկացած սև մետալուրգիայի և գունավոր մետալուրգիայի ճյուղերից:

Առանձնանում են **սև մետալուրգիայի երեք բազաներ**: Դրանցից գլխավորը **Ուրալյանն** է, որը Ռուսաստանի հնագույն մետալուրգիական շրջանն է: Այստեղ են գտնվում երկրի խոշորագույն մետալուրգիական կոմբինատները (Մագնիտոգորսկի, Չելյաբինսկի, Նիժնի Տագիլի և այլն):

Տեղական երկաթաքարից բացի օգտագործվում է Կուրսկի մագնիսական անոմալիայից (ԿՄԱ) և Ղազախստանից բերվող հանքաքարը: Անհրաժեշտ կոքսացվող քարածուխը ստացվում է Կուզբասից և Ղազախստանից:

Իր նշանակությամբ երկրորդ մետալուրգիական բազան **Կենտրոնականն** է: Այն օգտագործում է հիմնականում տեղական՝ ԿՄԱ-ի երկաթի հանքաքարը: Գործում են Նովոլիպեցկի և Չերեպովեցի սև մետաղաձուլական կոմբինատները, որոնք արտադրում են ինչպես թուջ (չուգուն) ու պողպատ, այնպես էլ գլանվածք:

Երրորդ բազան **Սիբիրյանն** է, որի ձեռնարկությունները կենտրոնացված են հիմնականում Կեմերովոյի մարզում: Գլխավոր կենտրոնը Նովոկուզնեցկ քաղաքն է:

Ռուսաստանի գունավոր մետալուրգիայի գլխավոր շրջանը ավանդաբար եղել և այժմ էլ շարունակում է մնալ Ուրալը, որտեղ բացի պղնձից ձուլում են նիկել, կապար, ցինկ, պլատին և այլ գունավոր ու հազվագյուտ մետաղներ:

Պղնձի և նիկելի արտադրության հզոր կենտրոն է Նորիլսկը՝ աշխարհի ամենահյուսիսային խոշոր քաղաքներից մեկը:

Ալյումինի արտադրության հզոր շրջաններ են Արևելյան Սիբիրը, Կուլայի թերակղզին և Կարելիան, որտեղ կան հումքի հարուստ պաշարներ (բոքսիտներ) և էժան էլեկտրաէներգիա:

Ռուսաստանի գունավոր մետալուրգիայի կարևոր ճյուղերից է ոսկու արդյունաբերությունը: Այն կենտրոնացված է գլխավորապես Հեռավոր Արևելքում (Մագադանի մարզ, Սախա-Յակուտիա):

Բազմաճյուղ է **մեքենաշինական համալիրը**: Դրա առաջատար ճյուղերն են հաստոցաշինությունը, տրանսպորտային ու գյուղատնտեսական մեքենաշինությունը, ռադիոէլեկտրոնային ու էլեկտրատեխնիկական մեքենաշինությունը:

Մեքենաշինությունը, բացառությամբ ծանր մեքենաների արտադրության, աշխատատար է, ունի որակյալ աշխատուժի մեծ կարիք, այդ պատճառով էլ այն կենտրոնացված է գլխավորապես Ռուսաստանի Եվրոպական մասի խոշոր քաղաքներում՝ Մոսկվա, Սանկտ-Պետերբուրգ, Նիժնի Նովգորոդ, Սարատով, Վոլգոգրադ, Սամարա, Կազան, Իժմսկ և այլն, որտեղ կան որակյալ աշխատանքային ռեսուրսներ:

Մեքենաշինության առանձին ճյուղերի տեղաբաշխումը հարում է արտադրանքի սպառման վայրերին: Օրինակ, տեքստիլ մեքենաշինությունը կենտրոնացված է Ռուսաստանի Կենտրոնական՝ զարգացած տեքստիլ արդյունաբերություն ունեցող շրջանում, իսկ հացահատիկահավաք կոմբայների արտադրությունը՝ հացահատիկային շրջաններում (Դոնի Ռոստով, Կրասնոյարսկ):

Նիկելի ձուլման արտադրամաս Նորիլսկում

Ռուսաստանի մեքենաշինական համալիրում մեծ բաժին են ունեցել ռազմական նշանակության ձեռնարկությունները: Դրանք միասին կազմում են **ռազմարդյունաբերական համալիրը**: Ներկա պայմաններում այդ ձեռնարկությունների տեխնոլոգիական արդիականացումը և ռազմական արտադրանքին զուգահեռ բարձրորակ լայն սպառման ապրանքների արտադրության անցնելը Ռուսաստանի մեքենաշինության զարգացման կարևոր ուղղություններից են:

Ռուսաստանն ունի սեփական հումքի վրա զարգացաող հզոր **քիմիական արդյունաբերություն**: Որպես հումք ծառայում են հանքային վառելիքը, առաջին հերթին՝ նավթը և բնական գազը, տարբեր տեսակի հանքային աղերը, ծծումբը, ֆոսֆոր պարունակող օգտակար հանածոները, արդյունաբերական ձեռնարկությունների թափոնները: Այս ճյուղի գլխավոր շրջաններն են Ուրալը, Կենտրոնական Ռուսաստանը, Պոլտովեն, Արևմտյան Սիբիրը, Կոլա թերակղզին: Թողարկվում է բազմապիսի արտադրանք, այդ թվում՝ սինթետիկ կաուչուկ, քիմիական մանրաթելեր, անվադողեր, քիմիական պարարտանյութեր, լաքեր ու ներկեր և կենցաղային քիմիայի ապրանքներ և այլն:

Ռուսաստանի **անտառային արդյունաբերությունը** նույնպես բազմաճյուղ է: Այն հենվում է տեղական վիթխարի ռեսուրսների վրա: Անտառարդյունաբերությունը զարգացած է անտառային ռեսուրսներով հարուստ շրջաններում:

Թեթև արդյունաբերությունը Ռուսաստանի արդյունաբերության կարևոր ճյուղերից է: Դրա հնագույն և գլխավոր ենթաճյուղը տեքստիլ արդյունաբերությունն է, որը թողարկում է վուշե, բամբակյա, բրդյա և մետաքսյա գործվածքեղեն:

Խոշորագույն ձեռնարկությունները տեղաբաշխված են Ռուսաստանի Կենտրոնական շրջանում՝ Մոսկվային հարող մարզերում, ինչպես նաև Սանկտ-Պետերբուրգում: Տեքստիլ արդյունաբերությունը որպես հումք օգտագործում է տեղական արտադրության վուշաթելը և քիմիական մանրաթելը, իսկ բամբակը և բնական մետաքսը ներմուծվում է:

Ագրոարդյունաբերական համալիրը: Ռուսաստանի տարածքի բնական պայմանների կարևորագույն առանձնահատկությունը դրանց բազմազանությունն է, որով պայմանավորված է Ռուսաստանի գյուղատնտեսության բազմաճյուղությունը:

Ռուսաստանը լիովին ապահովված է գյուղատնտեսության գլխավոր արտադրամիջոցով՝ **հողային ռեսուրսներով**, սակայն գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են հողային ֆոնդի 24 %-ը (403մլն հա):

Առաջատար ճյուղը **բուսաբուծությունն** է, որը տալիս է գյուղատնտեսական արտադրանքի կեսից ավելին: Գլխավոր հացահատիկային մշակա-

բույսը ցորենն է, որը մշակվում է հիմնականում անտառատափաստանային և տափաստանային գոտիներում, որտեղ գլխավոր հողային տիպը սևահողն է: Ցորենի բերքատվության բարձրացման ուղղությամբ վերջին տասնամյակում իրականացված պետական արդյունավետ ծրագրերի շնորհիվ Ռուսաստանը աստիճանաբար վերականգնում է մոտ մեկ դար առաջ ցորեն արտահանող երկրի երբեմնի համբավը:

Մեծ տարածությունների վրա մշակվում է **տաքեկան**, որը ցորենի հետ համեմատած ավելի ցրտադիմացկուն է ու խոնավասեր, այդ պատճառով էլ մշակվում է ոչ սևահողային գոտում:

Ռուսաստանում բացառիկ տեղ է գրավում **հնդկացորենի** մշակությունը: Այդ արժեքավոր մշակաբույսի պահանջը շատ մեծ է, սակայն նրա արտադրությունը դեռևս չի բավարարում երկրի ներքին պահանջը:

Ռուսաստանում տարածված է գարու, վարսակի, բազմազան բանջարեղենի, կատոֆիլի, ինչպես նաև **տեխնիկական** մշակաբույսերի (վուշ, շաքարի ճակնդեղ, արևածաղիկ) մշակությունը:

Անասնապահությունն իր արտադրանքի ծավալով զիջում է բուսաբուծությանը: Այն զարգանում է հիմնականում արոտավայրերի ու բնական խոտհարքների և վերամշակված մսուրային համակցված կերի՝ ցանովի կերախոտերի բազայի վրա: Անասնապահությունը մեծ տեմպերով վերականգնվում է և ապահովում է Ռուսաստանի ներքին շուկայի պահանջարկի մոտ 2/3-ը:

Առաջատարը **խոշոր եղջերավոր անասնաբուծությունն** է, որի գլխավոր շրջաններն են Պոլովոժին, Հյուսիսային Կովկասը, Ուրալը, Արևմտյան Սիբիրը:

Հյուսիսային Կովկասի, Պոլովոժիեի լայնարձակ տափաստաններում զարգացած է նրբագեղմ ոչխարաբուծությունը:

Խոզաբուծությունը տարածված է Ռուսաստանի գրեթե բոլոր մարզերում, սակայն զարգացած է հատկապես Հյուսիսային Կովկասում և Կենտրոնական ու Կենտրոնական-Սևահողային շրջաններում, որտեղ մեծ են խտացրած և հյութալի կերի ստացման հնարավորությունները:

Տունդրայի գոտու անասնապահության հիմնական ճյուղը **եղջերվաբուծությունն** է: Եղջերուները տունդրայի բնակիչներին տալիս են միս, մորթի, կաշի և միաժամանակ ծառայում են որպես փոխադրամիջոց:

Ձկան և ծովային կենդանիների որսով Ռուսաստանն աշխարհում գրավում է առաջատար տեղերից մեկը: Առավել մեծ նշանակություն ունեն Հեռավոր Արևելքի ափերը ողողող ծովերը: Ռուսաստանի նավերը ծովային որս են կատարում նաև Աստարկտիդայի ափամերձ, Ատլանտյան ու Խաղաղ օվկիանոսների միջազգային ջրերում:

Գյուղատնտեսությունը սննդի արդյունաբերության հետ մեկտեղ կազմում է մեկ ամբողջություն, որը հայտնի է **ագրոարդյունաբերական համալիր** անունով: Ռուսաստանի սննդի արդյունաբերության ձեռնարկությունների մի

մասը կառուցված է հումքին մոտիկ, մյուս մասը՝ արտադրանքի սպառման վայրերում: Մենդի արդյունաբերության ձեռնարկությունները զբաղվում են գյուղատնտեսական հումքի և ձկնորսությունից ստացված մթերքների վերամշակումով: Ռուսաստանում առանձնանում են ալրադաշային, շաքարի, մսի, կաթնեղենի, ձեթի արտադրության, մրգի, բանջարեղենի ու ձկան պահածոների ճյուղերը:

Ռուսաստանի ընդարձակ տարածությունները յուրացնելու, իրարից մեծ հեռավորությունների վրա գտնվող շրջանները միմյանց կապելու և տնտեսությունը զարգացնելու համար առանձնահատուկ կարևորություն ունի **տրանսպորտային հաղորդակցությունը:**

Ռուսաստանը, լինելով խոշորագույն ցամաքային ու ծովային պետություն, ունի հզոր տրանսպորտային համակարգ, որն ընդգրկում է ժամանակակից տրանսպորտի բոլոր տեսակները՝ երկաթուղային, ավտոմոբիլային, ծովային, գետային, խողովակաշարային, օդային, էլեկտրոնային: Այն աշխարհի պետությունների շարքում առաջնակարգ տեղ է գրավում **ճանապարհային ցանցի երկարությամբ, ինչպես նաև բեռնաշրջանառության և ուղևորաշրջանառության ցուցանիշներով:**

Ռուսաստանի համար առանձնահատուկ է նաև այն, որ նրա ընդարձակ տարածքի տարբեր մասերի տրանսպորտային ապահովվածությունը խիստ տարբեր է: Շատ են նույնիսկ այնպիսի շրջանները, որոնք ընդհանրապես զուրկ են ցամաքային տրանսպորտի ժամանակակից տեսակներից:

Ռուսաստանի տրանսպորտի տեսակների շարքում բեռների և ուղևորների փոխադրման ծավալով առաջին տեղը գրավում է երկաթուղային տրանսպորտը: Գլխավոր մայրուղիները երկրի տարածքը հյուսիսից հարավ հատող Մուրմանսկ-Սանկտ Պետերբուրգ-Մոսկվա-Դոնի Ռոստով-Մոզի, իսկ արևմուտքից արևելք՝ Մոսկվա-Չելյաբինսկ-Իսթաբոլսկ-Վլադիվոստոկ գծերն են: Դրանք աշխարհի ամենաերկար երկաթուղագծերից են: Արևելյան շրջանների յուրացման գործում մեծ նշանակություն ունի Բայկալ-Ամուրյան մայրուղին (ԲԱՄ):

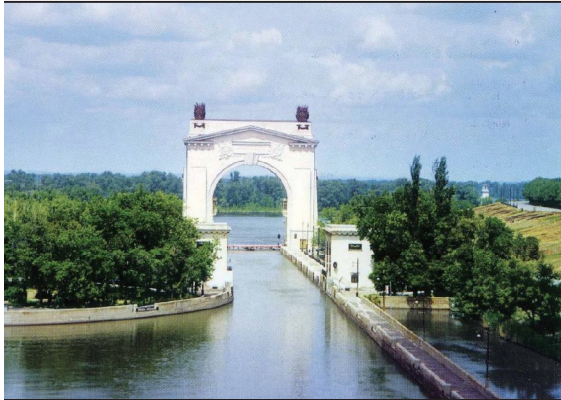
ԲԱՄ-ի Տնդա կայարանը

«Ճանապարհորդներ» նշված մայրուղիներով և նշեք դրանց վրա գտնվող խոշոր բնակավայրերը:

Ռուսաստանի տրանսպորտային համակարգում բեռնաշրջանառությամբ երկրորդը **ջրային տրանսպորտն** է: Ռուսաստանը հզոր ծովային պետություն

է: Նրա սահմանների 2/3-ը ծովային են: Ծովային տրանսպորտի գլխավոր դերը արտաքին բեռնափոխադրումներն են: Դրանց մեծ մասը բաժին է ընկնում Բարենցի, Սպիտակ և Բալթիկ ծովերի նավահանգիստներին:

Ռուսաստանը ոչ միայն ծովային, այլև գետային խոշոր նավատորմ ունեցող երկիր է:

Վոլգադոնյան ջրանցք

Կառուցվել են մի շարք ջրանցքներ: Դա հնարավորություն է տվել ստեղծելու եվրոպական մասի նավարկելի **ջրային ուղիների միասնական ցանց**: Խոշոր ջրանցքներից են Մոսկվայի անվան (միացնում է Մոսկվա գետը Վոլգային), Սպիտակ ծով – Բալթիկ ծով և Վոլգա–Դոն ջրանցքները:

Ռուսաստանի ընդարձակ տարածքում ուղևորների ու բեռների փոխադրման գործում հատուկ դեր է պատկանում **ավտոմոբիլային տրանսպորտին**: Ավտոմոբիլային տրանսպորտի նշանակու-

թյունը շատ ավելի մեծ է Ռուսաստանի հյուսիսային, արևելյան և լեռնային նոսրաբնակ և երկաթուղիներից զուրկ շրջանների համար:

Ավտոճանապարհների համեմատաբար զարգացած ցանց ունի Եվրոպական Ռուսաստանը: Այստեղ կառուցված ժամանակակից ավտոմայրուղիները Մոսկվան կապում են Սանկտ–Պետերբուրգին, Հյուսիսային Կովկասին, Հարավային Ուրալին, ինչպես նաև հարևան արևմտյան պետություններին:

Ռուսաստանի տարածքի մեծ ձգվածության պատճառով առանձնահատուկ նշանակություն ունի **օդային տրանսպորտը**: Չնայած բեռնափոխադրումների ծավալում նրա բաժինը մեծ չէ, բայց անփոխարինելի է նրա դերը Ռուսաստանի պես լայնարձակ երկրի տարածքում մեծ հեռավորությունների վրա, ինչպես նաև Սիբիրի ցամաքային և ջրային հաղորդակցությունից զուրկ բնակավայրերի միջև արագ ուղևորափոխադրումների ու բեռնափոխադրումների գործում:

Տնտեսաաշխարհագրական ներքին տարբերությունները: Ռուսաստանում ժամանակի ընթացքում ձևավորվել են 11 **տնտեսական շրջաններ**, որոնք միմյանցից տարբերվում են աշխարհագրական դիրքով, մասնագիտացմամբ, բնական և աշխատանքային ռեսուրսներով, զարգացման առանձնահատկություններով և մակարդակով: Այս շրջանները առավել ընդհանրական առանձնահատկություններով միավորվում են **Արևմտյան և Արևելյան տնտեսական խոշոր գոնաների** մեջ:

Արևմտյան տնտեսական գոնան ներառում է տնտեսական 8 շրջաններ (Հյուսիսային, Հյուսիսարևմտյան, Կենտրոնական, Կենտրոնական–Սևահողա-

յին, Վոլգա-Վյատկայի, Հյուսիսկովկասյան, Պովոլժիեի և Ուրալի): Արևմտյան տնտեսական գոնան Ռուսաստանի արդյունաբերական և գյուղատնտեսական գլխավոր տարածաշրջանն է: Տնտեսական շրջանների մեծ մասի տնտեսաշխարհագրական դիրքը արևելյան շրջանների համեմատ բարենպաստ է: Այս տարածքում ձևավորվել է ցամաքային տրանսպորտային ուղիների խիտ ցանց: Կլիմայական պայմանները արևելյան շրջանների համեմատ ավելի մեղմ են, ինչն էլ այս գոնայում բազմաճյուղ գյուղատնտեսության զարգացման գլխավոր գործոնն է: Այժմ Արևմտյան տնտեսական գոնան տալիս է Ռուսաստանի արդյունաբերության և գյուղատնտեսության համախառն արտադրանքի 80 %-ը, և այստեղ է կենտրոնացած Ռուսաստանի գիտական և ֆինանսական ներուժի 90 %-ը: Այս գոնայում հիմնականում զարգացած են մշակող արդյունաբերության ճյուղերը: Բացառություն են կազմում Ուրալի և Պովոլժիեի շրջանները, որտեղ հիմնականում պահպանվում է հումքի (նավթ, գազ, մետաղներ) արդյունահանման ուղղությամբ մասնագիտացումը: Հյուսիսկովկասյան շրջանի մասնագիտացման գլխավոր ուղղությունը գյուղատնտեսական մթերքների արտադրությունը և վերամշակումն է:

Արևելյան տնտեսական գոնան ներառում է Արևմտյան Սիբիրի, Արևելյան Սիբիրի և Հեռավորարևելյան տնտեսական շրջանները: Այս շրջանների համար ընդհանուր է այն, որ շատ հարուստ են նավթի, բնական գազի, քարածխի, սև, գունավոր և թանկարժեք մետաղների, անտառային ու ջրաէներգետիկ պաշարներով: Զարգանում են դրանց բազայի վրա հենվող ճյուղերը: Նրանք տեղում արդյունահանվող հանքային հումքի մի շարք տեսակներ, ինչպես նաև նավթ, բնական գազ, քարածուխ, էլեկտրաէներգիա են մատակարարում երկրի եվրոպական մասի տնտեսական շրջաններին: